

26. EPILOG

Drodzy Czytelnicy! Dostaliście do rąk 25 moich wspomnień historycznych. Są to osobne opowiadania, posiadające nawet odrębną numerację stron, ponieważ powstawały w różnym czasie. Jedne były dawno gotowe, ale uśpione i czekające tylko na okazję do wychynięcia, a inne pisałem bieżąco wyciągając z przeróżnych „szuflad” niezbędne ilustracje. Nie tylko więc nie ma tu jednolitej numeracji dla całego zbioru, ale nie ma również zachowanej chronologii. Na pewno więc na tym etapie spotkacie się nie raz z denerwującymi powtórzeniami tekstów lub ilustracji. Również wartość i forma literacka poszczególnych opowiadań jest bardzo różna i niektóre z nich warto by było pewnie ponownie wziąć na warsztat, aby - nie naruszając kośćca historycznego - ten sam fakt przedstawić ciekawiej i oblec go w bardziej dowcipną puentę.

A cała sprawa narodziła się ¹ z inicjatywy wspaniałego harcerza, hm. **Andrzeja Markowskiego, który w bieżącym roku został powołany na kierownika Zespołu Historycznego Chorągwi Mazowieckiej i pewnie chciał się wykazać, bo jest instruktorem bardzo ambitnym i od zawsze posiada tzw. „dobrą rękę”!** Czy zatem mogła być lepsza okazja do wzbogacenia harcerskich zasobów historycznych, niż wykorzystanie - częściowo już opisanych - przeżyć i osiągnięć przedwojennego harcerza a zarazem chorągwanego barda.² Dziękuję Ci, Andrzej, za tę nową inicjatywę, która już przyniosła owoce i masz już w ręku „worek materiału”.

Co poza tym jest charakterystyczne dla tego zbioru opowiadań? Że są one harcerskie choćby przez to, że hołdują zasadzie: **Zrób to sam!** A zatem nie było tu ani żadnego korektora, ani żadnego adiustatora. Tacy na pewno by się znaleźli, gdyby zaistniał poważny zamiar książkowego wydania tych opowieści druha Jana. Przyznacie jednak, że ważniejsze jest posiadanie takiego autentycznego, nawet czasowo surowego materiału historycznego, niż jego brak w archiwum tym bardziej, że autor ma już sporo lat i chwali się omal codziennie takim wierszem:

Żartobliwy poemat.

Myślicie, że tu jestem?
Skąd! Marzę wśród świątków mi bliskich,
gdzieś w Ameliówce,
w Górach Świętokrzyskich.

Myślicie, że tu jestem?
Skąd! Dojrzewam bursztynem w morzu
i więcej piachem na plaży
w Niechorzu...

Myślicie, że tu jestem?
Skąd! Wiszę obrazem na ścianie,
albo drabiniastym wozem jadę
wysoko na sianie...

Myślicie, że tu jestem?
Oczywiście, dawno mnie już nie ma,
a pozostał po mnie tylko ten
„Żartobliwy Poemat”!

¹ Podobnie, jak po Świącie Chorągwi w Sochaczewie, z inicjatywy Andrzeja powstała piosenka o „Jaśminach dla ślicznej Dziewczyny”.

² Takim zaszczytnym mianem ochrzciła mnie kiedyś, już ważna w Komendzie Chorągwi, a potem także „Jaśminowa Dziewczyna”.

W opowiadaniach historycznych przytaczałem m.in. dwie ważne dla mnie piosenki poświęcone instruktorkom harcerskim, ale - aby było sprawiedliwie – to dla dwóch innych napisałem kiedyś wiersze i będzie mi miło, jeśli je przeczytacie:

Coś, jakby piosenka, o wirtualnej miłości

Druhnice Jagodzie

No więc będzie to dla Ciebie jakby piosenka,
bo „I tak Cię kocham” - napisałaś przed laty.
Choć była to może przygoda niewielka,
to przecież urocza, jak śródpolne kwiaty...

Tu gdzie asfalt i runo nikomu nawet się nie śni,
przede mną wyrosła Jagoda - z rumieńcem na twarzy -
...bo zakochana - nie uwierzycie - w mej pieśni !
Czyż o takim szczęściu mogłem choćby marzyć?!

Potem zawładnął nami eros, wirtualny absolutnie,
poszarpany, pełen rozczarowań i uniesień;
emocji zarówno pięknych, jak okrutnych;
a niosący, obok blasków, także ...złotą jesień.

Nie, Jagódko, nie żałuję, gdyż żyłem w ów czas bogato
widząc w gnieźnieńskim zdarzeniu cenny losu znak.
Wtedy - kapryśną zimą, czy upalnym latem -
szybowałem nad ziemią, jak ptak...

Ten wiersz, Miła, to przy okazji hołd dla hojności
natury i kreowania przez nią unikalnych zdarzeń
- w tym także cudownej, wirtualnej miłości -
oraz spełniania niekiedy nierealnych marzeń.

Wielka tajemnica ogrodu iluzji

Druhnice Marii

Dziewczyno z dalekiego Złotowa !
Dla wiersza o Tobie nie brak inspiracji,
bo dzięki Tobie, w ogrodzie iluzji od nowa
zagościły i pachnący tatarak i wróżby z akacji...

Dziewczyno z bliskiego mi Złotowa !
Zrodziłaś się z poetyckiej magii uniesień
tu, gdzie się pyszni plaża bursztynowa
i gdzie nikomu moja nie przeszkadza jesień.

Dziewczyno z przepięknego Złotowa !
Zjawiłaś się na „Rodle” nad Bałtykiem
z breloczkiem, który na zawsze zachowam,
bo - w ogrodzie iluzji - nie zamienisz mnie z nikim.

Bliska Dziewczyno w dalekim Złotowie !
Kocham Cię i Twą urodą się zachwycam,
ale tego nigdy nikomu nie powiem, nawet Tobie,
bo to jest moja wielka tajemnica.

Abyście jednak nie myśleli, Moi Drodzy, że zdolny jestem tylko do swobodnego tworzenia wierszy, opowiadań, piosenek, rysunków i obrazów, albo do niejednokrotnego zakochiwania się (choćby jednostronnego i enigmatycznego) w harcerskich instruktorkach, to pozwólcie przytoczyć na koniec coś w sposób uporządkowany. Coś, co może się Wam przydać do jednoznacznego określenia mych dokonań, zawartych swobodnie w opowiadaniach. Będzie to syntetyczny **przegląd dokonań**.

**PRZEGLĄD TWÓRCZOŚCI KOMPOZYTORSKIEJ, POETYCKIEJ,
PROZATORSKIEJ
A TAKŻE , RYSUNKÓW I OBRAZÓW
(Z LAT 1945 – 2014)**

ARCHITEKTA, PUŁKOWNIKA WP, HARCMISTRZA
JANA CHOJNACKIEGO

WARSZAWA 2014

**1. UTWORY MUZYCZNE AUTORSTWA
JANA CHOJNACKIEGO ³**

1. Głowa do góry Był to zaledwie refren a zarazem pierwsza w życiu melodia⁴. Została napisana w Sierpcu, w czasie ferii wielkanocnych 1945 (jeszcze trwała wojna), przez

---

³ Uwaga: Wykonania utworów harcerskich z tego przeglądu można znaleźć w witrynach [www: Chorągwi Mazowieckiej](http://www.ChorągwiMazowieckiej.org) oraz Starszyzna ZHP.

drużynowego 98 MDH dla podniesienia na duchu swej drużyny powracającej z biwaku w Urszulewie, kiedy chłopcy padali zmęczeni pod ciężarem namiotu przemoczonego przez spadły w ostatniej chwili śnieg.

2. Z Małachowianki śpiewa drużyna. Piosenka napisana jesienią 1945 roku, a od roku 1946 śpiewana przez powstałą wówczas Artystyczną drużynę druha Wacława Milke. Zamiast „Z Małachowianki” śpiewano wówczas „Gdy artystyczna”. Piosenka jest do dziś śpiewana przez Dzieci Płocka, jako najbardziej tradycyjna i doskonale przyswojona.

3. W nadwiślańskim grodzie. Piosenka kultowa, bo od 1946 roku do dziś, chętnie śpiewana w mazowieckim harcerstwie. Powstała w pociągu w rejonie Ostródy, w drodze Hufca Płock na mazurski obóz. W czasie Zlotu ZHP w Szczecinie w 1946 roku, rozeszła się po Polsce ze słowami dostosowywanymi do danej miejscowości: np. „W podwawelskim grodzie”, „W nadwarciańskim grodzie” itp.⁵ W roku 2013 nagrał ją również (niekomercyjnie) zespół Bayer Full z solistą, phm. Sławomirem Świerzyńskim na czele.

4. W mazurskim lesie trzymamy straż. 1946. Piosenka powstała na ww. obozie Hufca Płock, w którym uczestniczyło ponad 250 druhów a twórca piosenki był oboźnym-komendantem jednego z podobozów o żartobliwej nazwie „Lipa”.

5. Szare płótna namiotów stoją nad brzegiem Turawy. Piosenka napisana w roku 1946, kiedy druh Jan miał stopień „Harcerza Orlego” i jako drużynowy 98 MDH w Hufcu Sierpc został wysłany na ogólnopolski kurs podharcemistrzowski II CAS. Wygrał wówczas konkurs Naczelnictwa ZHP, którego przewodniczącym jury był hm Jerzy Dargiel, twórca niektórych piosenek Szarych Szeregów.⁶

6. Na straży Bałtyku. Piosenka powstała w roku 1947, kiedy jej twórca (studiując architekturę i należąc do Harcerskiego Klubu Żeglarstwa Morskiego przy Politechnice Gdańskiej) pełnił funkcję Kierownika Wydziału Wychowania Artystycznego Morskiej Chorągwi Harcerzy z siedzibą w Sopocie

7. Niesie nas wiatr w słoneczny, dobry dzień. Piosenka powstała w roku 1947 w okolicznościach, jak wyżej.

8. Pójdźmy przy sobocie nad brzegiem Motławy. (Słowa do muzyki Henryka Jabłońskiego. Wykonanie piosenki przez autora nastąpiło w roku 1947, w Stoczni Gdańskiej, podczas ogólnopolskiej audycji PR „Przy sobocie po robocie”.)

9. Kantata ku czci profesora Maksymiliana Hubera, profesora i organizatora Politechniki Gdańskiej. Słowa napisane do muzyki Henryka Jabłońskiego. Kantata wykonana została przez (założony przez Jana Chojnackiego) stuosobowy męski chór studentów tej politechniki w roku 1947.

10. Urzekły nas Mazowska piaski (Hymn Chorągwi Mazowieckiej ZHP). Piosenka napisana w roku 1982 dla ówczesnej Chorągwi Płockiej ZHP a potem, przez autora dostosowana w słowach i nutach do Chorągwi Mazowieckiej. Utwór w nowej postaci został zaśpiewany i nagrany przez 100-letni warszawski, męski chór „Harfa” a jest także śpiewany bieżąco przez „Dzieci Płocka”. Jest to jeden z najcenniejszych w słowie i muzyce utworów Jana Chojnackiego. Żadna z kilkunastu chorągwi w Polsce nie ma dotąd oryginalnego hymnu.

11. Gdy artystyczna śpiewa drużyna. Nowy, poprawiony literacko w roku 1982 tekst, do melodii z roku 1945. W nowej postaci i w wykonaniu autora, w roku 1985 był emitowany na ogólnopolskiej antenie w Harcerskiej Rozgłośni PR, w audycji „Z harcerskich śpiewników”.

⁴ Canto tej piosenki zostało dopisane później: „Rogatywka z lilijka na głowie, Czuwaj – to hasło jest w nas – na drodze jesteśmy, czy w rowie, wesoło śpiewamy – hej wraz itd.” Natomiast w roku 1980 autor zmienił całą melodię (oprócz refrenu), bo uważał, że poprzednią bezwiednie zapożyczył z carskiej pieśni „Czornyje Huzary” (posiadał w domu taką płytę). Dziś by tego nie uczynił, bo jeszcze nie wiedział, że zapożyczanie melodii to nie powód do wstydu, bo w harcerstwie mało jest oryginalnych melodii i nawet hymn ZHP śpiewa się na melodię „Na barykady ludu roboczy”, a „Płonie ognisko i szumią knieje”, to ukraińska melodia „Sinaja Hora”.

⁵ Była to pierwsza piosenka J. Chojnackiego, która została publikowana w ogólnopolskim śpiewniku.

⁶ W posiadaniu autora znajduje się pismo Kierownika Wydziału Wychowania Artystycznego Naczelnictwa ZHP, hm. Jerzego Dargiela, adresowane: „HR Jan Chojnacki Hufiec Sierpc” a dotyczące drukowania tej pieśni w periodyku harcerskim „Na tropie”. Adres był właściwy, albowiem aż do października 1946 roku (początek studiów w Gdańsku) druh Jan należał do wymienionego hufca i z ramienia Komendy Hufca Sierpc, razem z druhem Zdzisławem Wrońskim, był delegowany na ogólnopolski kurs podharcemistrzowski II CAS nad Turawą.

12. Dzieci Płocka. Piosenka z roku 1982, dedykowana Waławowi Milke i śpiewana przez zespół „Dzieci Płocka” m.in. podczas gali z okazji rocznicowych 45- i 60- lecia istnienia a ostatnio, w r. 2014, w wielkim amfiteatrze nad Wisłą, z okazji 100- lecia urodzin Waławo Milke.

13. Bądź z nami w ten wieczór. Pieśń powstała w roku 1982 z inicjatywy hm. Waławo Milke. Jest to najpoważniejsza pieśń harcerska J. Chojnackiego. Była drukowana w ogólnopolskim „Śpiewniku zastępu” Warszawa 1985 oraz w śpiewniku „ hm. Jan Chojnacki. Płynie z Mazowsza harcerska najprostsza” Warszawa 2000 (i poszerzone wydanie Warszawa 2002 .)

W latach 80-tych na rynku komercyjnym ukazała się (piracko) kaseto firmy „AMARYL” z tą pieśnią a potem, ok. roku 2009, powtórzyła to na płycie (również bez zgody autora) znana fonograficzna Agencja Artystyczna MTJ. Po proteście autorowi przysłano tantiemy z Zaiksu.

14. W niewielkim mieście. Piosenka napisana w roku 1983 dla Szczepu im. Bohaterów Westerplatte w Sierpcu, który istniał w dawnym gimnazjum autora. Piosenka dedykowana ówczesnej Komendantce Szczepu hm. Hance Kowalskiej. (We wrześniu 2014 roku ukazała się na płycie zawierającej utwory sierpeckich twórców, a wydanej okolicznościowo przez Urząd Miasta Sierpc. Promocja 26 września 2014 w Centrum Kultury i Sztuki tegoż miasta)

15. Z Tumskiego Wzgórza. Dowcipna, lekka piosenka warszawskiego kręgu instruktorskiego o tej nazwie, napisana w roku 1983 i do dziś chętnie śpiewana w tym kręgu. (Krag działa przy Chorągwi Mazowieckiej ZHP)

16. To przecież nie tak dawno. Pieśń napisana w roku 1986, traktowana jako hymn przez Związek Żołnierzy WP . Jest odtwarzany w tym Związku z nagrania chóru Reprezentacyjnego Zespołu Artystycznego WP. Chór Rejonowego Oddziału ZZWP ze Słupska „Wiarusy” zdobył z tą piosenką główną nagrodę w 2013 roku podczas Międzynarodowego Festiwalu Pieśni Patriotycznej i Żołnierskiej w Swiatłogorsku (Rosja.)

17. Bywamy pod wodą, pod żaglem na wietrze. Naczelna pieśń Ligi Obrony Kraju, napisana w roku 1986, traktowana jako hymn tej organizacji . Jest odtwarzana w LOK z nagrania chóru Reprezentacyjnego Zespołu Artystycznego WP.

18. Kolorowa interpunkcja (piosenka suchowa). Laureatka Festiwalu Piosenki Harcerskiej Siedlce 1987. W tym przypadku J. Chojnacki napisał tylko słowa a muzykę hm. Andrzej Tymczyszyn z Chorągwi Opolskiej.

19. Piosenka Złotowa (Laureatka konkursu na Krajowym Złocie ZHP Mazury' 88). Powstała w gnieździe RADWAN na tym złocie i tam szczególnie atrakcyjnie była wykonywana i nagrana niekomercyjnie w warunkach polowych przez rozśpiewaną drużynę „Czary Mary” z Kutna.

20. Hymn Towarzystwa Naukowego Płockiego. Słowa z 1988 roku , do których w tymże roku muzykę napisał znany kompozytor, sierpeczanin z urodzenia, prof. Tadeusz Paciorkiewicz, b. Rektor Akademii Muzycznej w Warszawie. Hymn nagrał na płytę warszawski, 100-letni, męski chór „Harfa” im. Waławo Lachmana i w tej postaci jest on honorowany, na stojąco, podczas Walnych Zgromadzeń TNP.

21. Bywa taki czas . Liryczno-dowcipna piosenka dla harcerzy dorosłych z 1993 roku, uważana przez autora za bardzo wartościową muzycznie i literacko. Dedykowana hm. Eli Gołębiewskiej. Autor często ją wykorzystuje ogniskowo i czasem estradowo uważając, że to powód do chwały autorsko-kompozytorskiej.

22. Z rozlicznych krain. Laureatka konkursu na piosenkę Złoto ZHP Zegrze 1995. Tekst był drukowany w 7.000 „Dzienniczka uczestnika złotu” oraz nagrany przez „Dzieci Płocka”.

23. Hymn ISGF (Międzynarodowego Bractwa Skautów i Przewodniczek). Oryginalny przekład piosenki austriackiej, dokonany w roku 1998.

25. Hymn Europy. Przekład słów opublikowanego jako „Europa- Hymne” w „Liederbuch fur das 30 europaische Forum der Gilde- Pfadfinder”. Grossarl 1998.

26. Harcerskich seniorów spotkanie. Jedyna oryginalna piosenka tego środowiska w Polsce. Napisana w roku 2000 i autorsko wykonana po raz pierwszy w Gnieźnie, podczas IX Krajowego Złazu Seniorów i Starszyny Harcerskiej.

27. Harcerze nad Lednicą (Piosenka na Światowy Zlot Harcerstwa Polskiego. GNIEZNO 2000).

28. Karawaną w dal. Piosenka zuchowa z 2001 roku.

29. Jest dla nas wzorem Stefan-Wincenty. Pieśń modlitewna ^{+/} napisana w roku 2003, czyli w roku, w którym JP.II ustanowił podharcymistrza, błogosławionego ks. Stefana-Wincentego Frelichowskiego, Patronem Harcerstwa Polskiego na całym świecie. Zginął on w hitlerowskim obozie zagłady niosąc pomoc współwięzniom zakażonym tyfusem. Będąc harcerzem w wieku gimnazjalnym napisał w pamiętniku znamienne słowa : „*Jaki świat byłby piękny, gdyby wszyscy ludzie byli harcerzami*”.

29. Stanica harcerska w Gorzewie. Piosenka o bardzo dużych walorach promocyjnych dla tej stancy, szczególnie w nagraniu zespołu BAYER FULL z 2009 roku, pod kierownictwem phm. Sławomira Świerzyńskiego, b. Komendanta Hufca Łąck.

30. Piosenka rajdu „Wisła”. Piosenka napisana z okazji XXI rajdu „Wisła” a szczególnej atrakcyjności nabrała po profesjonalnym nagraniu przez zespół BAYER FULL z roku 2012.

31. „Jaśminy dla ślicznej dziewczyny”. Druga piosenka dla dorosłych harcerzy. Z inicjatywy hm. Andrzeja Markowskiego napisana dla phm. Joanny Banasiak z Komendy Chorągwi Mazowieckiej i zaprezentowana premierowo podczas benefisu J. Chojnackiego w siedzibie „Dzieci Płocka” 22 listopada 2013 roku.

32. „Plurimos annos Małachowianko”. Od 23 kwietnia 2014 roku jest to **oficjalny HYMN SZKOŁY**, która zalicza się do najstarszych w Polsce, bo jej mury sięgają XII wieku. Pieśń powstała w latach 1995/2014, a jako hymn (wszyscy wstali) została po raz pierwszy zaśpiewana na zakończenie roku szkolnego 2013/2014 przez chór szkolny „Minstrell” pod dykcją prof. Sławomira Gałczyńskiego. ⁷

2. UTWORY MUZYCZNE UTRWALONE W PUBLIKACJACH .

1. „**NA TROPIE**” nr 13/14 z r. 1947 (pieśń „Na straży Bałtyku”).
2. „**Notatnik Sierpecki**”. Sierpiec 1981. Wydawnictwo Koła Przyjaciół Ziemi Sierpeckiej w Warszawie.
3. **Sylwetka hm. Jana Chojnackiego.** „Motywy” 1982, nr 19. Tygodnik ZHP.
4. „**Już rozpałiło się ognisko. Piosenki Harcerskie**”. MAW Warszawa 1983
5. „**Bądź z nami w ten wieczór**” „Motywy” 1983 nr 23. Tygodnik ZHP. Nuty i słowa tej pieśni wraz z krótkim komentarzem o ich twórcy.
6. „**Pieśni i stare i nowe hm. Jana Chojnackiego**”. Płock 1984. (śpiewnik Chorągwi Płockiej ZHP)
7. „**Śpiewnik zastępu**” MAW. Warszawa 1985.
8. Krzysztof Herling: „**Śpiewnik harcerski**”. MAW. Warszawa 1988.
9. „**Regulamin Szkolnego Koła LOK**”. Warszawa 1992.
10. Jadwiga Skiba: „**Z dziejów piosenki harcerskiej 1945-1956**”. HBW Warszawa 1993.
11. „**Dzienniczek uczestnika Światowego Zlotu Harcerstwa Polskiego Ze-grze’95**”. HBW Warszawa 1995.
12. „**Małachowianka**”. Płock 1995.
13. „**Śpiewnik XX Rajdu Wisła**”. Płock 1997

^{+/} Inicjatorką i współautorką słów drugiej i trzeciej zwrotki jest torunianka, hm. Beata Chomicz . Pieśń była wykonana po raz pierwszy w Galerii Porczyńskich w Warszawie podczas spotkania Władz naczelnych ZHP i ZHR z kapelanami harcerstwa polskiego na całym świecie. W tymże roku pieśń była śpiewana na Słowacji, w m. Varin, podczas VII spotkania seniorów skautowych z Czech Słowacji i Polski. Od 2003 roku do r. 2014 autor śpiewał ją na Wybrzeżu podczas nabożeństw omal na wszystkich corocznych rajdach „Rodło”. W roku 2004 w Katedrze Płockiej pieśń była gremialnie śpiewana podczas nabożeństwa XIII Ogólnopolskiego Zjazdu Seniorów ZHP.

⁷ Foniczne prezentacje utworów druha Jana można znaleźć m.in. w witrynie internetowej: Komenda Chorągwi Mazowieckiej ZHP rozdział „Nasze melodie”; witrynie: Wydział Seniorów i Starszyny Gł. Kwatery www. „Starszyna”, rozdział „Twórczość starszyny”; witrynie Stowarzyszenie Małachowiaków „Hymn szkoły”, witrynie : Zw. Żołnierzy WP Zarząd Główny „Pieśń Związku”.

14. **„Wspomnienia Sierpczan 1900 – 1950”** . Sierpc 1998. Ilustrowane wspomnienia J.Chojnackiego **„Moje piękne sierpeckie harcerstwo”** ⁸ (str.70 – 84)
15. hm. Jan Chojnacki **„Płynię z Mazowsza Harcerska najprostsza”** . Warszawa 1999.
16. **„Śpiewnik na całe życie. 606 piosenek na różne okazje”**. Wrocław 2000.
17. hm. Jan Chojnacki **„Płynię z Mazowsza Harcerska najprostsza”** . Warszawa 2002 (wydanie drugie, poszerzone).
18. **„Błogosławiony ks. Stefan-Wincenty Frelichowski”**. Biuletyn Toruńskiego Wydawnictwa Diecezjalnego 2003.
19. Stefan Wojtkiewicz **„Karawaną w dal przez afrykański ląd”**. Warszawa 2005.
20. **„Małachowianka IX wieków Płockiej szkoły”**. Płock 2005.
21. **„ 100 lat z piosenka harcerską i zuchową”** Warszawa 2010.
22. hm. Benedykt Sandomierski i phm. Michał Kacprzak: **„Dzieje Harcerstwa Płockiego 1912 – 2012”**. Płock 2013. Rozdział: **„Druh Jan Chojnacki i jego piosenki”** (str. 394)

3. UTWORY LITERACKIE ORAZ HISTORYCZNE

1. Jan Chojnacki: Rozdział autorski **„VI. LOTNISKA”** (str. 265 – 337) w książce **„Z HISTORII POLSKIEGO LOTNICTWA WOJSKOWEGO 1918 – 1939”**. MON Wojskowy Instytut Historyczny. Warszawa 1978.
2. Jan Chojnacki: **„A DLACZEGO PAN KONIECZNIE KARETA.”** (Wybór wierszy) Miejska Biblioteka Publiczna. Sierpc 1997.
3. Jan Chojnacki: **„PŁOCCZANIN ZDZISŁAW CHOJNACKI. DOWÓDCA KOMPANII 8 PP W LUBLINIE”**. Biografia stryja bogato ilustrowana . Warszawa 1997. (Skład komputerowy, w druku dostępny w Bibliotece TNP im. Zielińskich w Płocku oraz w bibliotece KUL w Lublinie).
4. Jan Chojnacki: **„BRONISŁAW CHOJNACKI. PEDAGOG, SPOŁECZNIK, POLITYK”**. Miejska Biblioteka Publiczna. Sierpc 1998.
5. Jan Chojnacki: **„MELDUNKI Z OSTATNIEJ LINII FRONTU”** Skład komputerowy utrwalony na płycie CD, zawierający 112 ilustrowanych opowiadań autobiograficznych, często okraszonych zabawnym tytułem oraz dowcipną puentą. Płyta dostępna w Bibliotece Śląskiej w Katowicach oraz w bibliotece Książnicy Płockiej w Płocku.
6. **„JAN CHOJNACKI, MAŁACHOWIAK, ARTYSTA MALARZ, POETA I KOMPOZYTOR”**. Towarzystwo Przyjaciół Małachowianki Płock 2013 (Wiersze, teksty pieśni i rysunki autora.)
7. Maciej Górczyński: **„GAWĘDY O MAŁACHOWIAKACH”**. Towarzystwo Przyjaciół Małachowianki Płock 2014. **Rozdział „Jan Chojnacki”** (zawierający niektóre wiersze i fragmenty prozy). Str. 7-37

---

⁸ Tu znajduje się m.in. pierwotna wersja słów piosenki „Głowa do góry”, ale bez wyjaśnienia dlaczego później autor te słowa canta piosenki i melodię (oprócz refrenu) zmienił. Wyjaśnienie sprawy znajduje się wyżej, w przypisie nr 2.

4. DZIEŁA PLASTYCZNE JANA CHOJNACKIEGO (Niektóre przykłady)

1. Ilustracje rysunkowe do „Notatnika Sierpeckiego”.

Warszawa 1981.

Dokumentalny rysunek

fragmentu ówczesnego Sierpca >

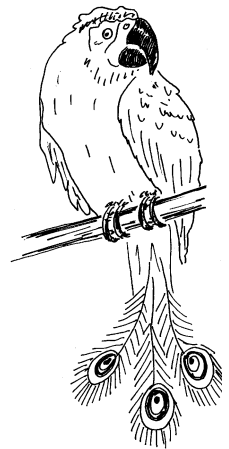

2. Ilustracje rysunkowe do tomu wierszy:

„A dlaczego pan koniecznie kareta”.

Sierpc 1997

Dowcip w ilustracji wiersza „Jakież będziecie pieśni?” >

3. Ilustracje rysunkowe do Wyboru wierszy i pieśni:

„Jan Chojnacki. Małachowiak, artysta malarz, poeta, kompozytor”.

Płock 2013

Finezja kreski w ilustracjach:

do wiersza „Uczta” > .

i do wiersza „Rzeźba utylitarna” >

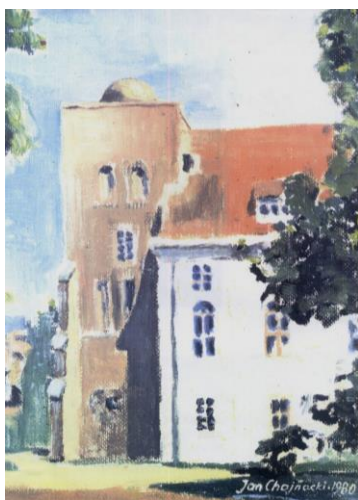

4. W roku 1993 miała miejsce doraźna wystawa obrazów podczas spotkania autorskiego **w Domu Nauczyciela w Sierpc**

5. W roku 2007 miała miejsce doraźna wystawa obrazów podczas wieczoru autorskiego **w Towarzystwie Naukowym Płockim**.

6. W roku 1995 miała miejsce wystawa „**Jan Chojnacki. Malarstwo i rysunek. Płock 1995**”. Niektóre obrazy olejne z tej wystawy: */

< Z lewej:
**Płocka
Małachowianka**

Z prawej: >
**„Optymistyczne
wejście do
Towarzystwa
Naukowego
Płockiego”**

< Z lewej :
**Kuchnia w
Chałupie
w Kopańcu**

Z prawej: >
**Zima stulecia
w Kopańcu
(Widziana przez
okno chałupy)**

< Z lewej:
**Ilustracja do
wiersza
„Ocean
barw”.**

Z prawej : >
**„Martwa
natura”**

*/ Obraz z tej wystawy „*Małachowianka*” został przekazany Szkole, natomiast obraz „*Optymistyczne wejście do TNP*” został wówczas ofiarowany Towarzystwu Naukowemu Płockiemu.